

העורך הראשי: אורי אבנרי
ראש המערכת: שלום כהן.

עורך פסגה, כיתוב: ישעיהו לביא

הכתב הראשי: עמנואל פרת

חברי המערכת:

דוב איתן, משה בראשינסקי, יחיאל בשן, יחזקאל נבאי, נצה נבי, ילי גלילי, רותי ורד, אוסקר טאובר, עמוס קינן, סילבי קשת

מנהל מעבדה: דוד פחייג

מנהל המנהלה: שלמה הררי

השבועון המצוייר לאינפורמציה

חובב לניסוח, 8 תל-אביב (ליד מישורת, א.א.ל. 2) ת.ד. 186, מל 28785 פועל המכתבים: עולמית פול: העולם הזה בע"מ רפוס ישראל בע"מ, א"א

השער

שוער יעקב חזרונוב (רדה פרורטובה)

21/6/52

מכתבים

מהפכה שלא הפתיעה

מעניין איד שאפילו שבוע המהפכות ברחובות המרחב (העולם הזה 854) לא הצליח להפוך את דעתכם על כל המהפכים ההפכפכים הללו. דוד בלומסקי, תל-אביב

נו... מה דעתכם על נסיונו של נמאל עבדי אלנאסר למלך את נביז? המהפכה קטנה — לא? דוד בן-עמר, ירושלים

לא. בפברואר 1953 (העולם הזה 797) נכתב במדור דמויות במרחב: "מאז, צעד עבד אלנאסר צעד גדול באורות הבמה ה"פוליטית. לאחר פירוק כל המפלגות המצריות, מונה למזכיר תנועת השיחרור הלאומית המיועדת לתפוס את מקומו. מסעו לפירסומת אישית גבר, יגבר עוד — עד אשר ישיג את המעמד הציבורי הדרוש לו להיות מועמד רציני לרשת את מקומו של נביז, אם יבוא הצורך".

אני אודה את העולם הזה. אולם ברנע שהגיעו הידיעות הראשונות על המאורעות במזרח התיכון הכתו בכליון עיניים לעולם הזה, כי אני יודע שלפחות בשמח זה אין לעולם הזה תהליך בארץ. לא התאכזבתי... מרשו לי לברך אתכם על תיבת עבודה שיש לה רק הנדרה אחת: "מושלמת". בפעם הראשונה הכנתי מה באמת קרה, כיצד ומדוע.

אלחנן פירסט, תל-אביב

המאמר של סלאח סאלם, שר התעמולה המצרי, הוא יצירה נדולה. הייתי רוצה לראות את השך או המנהיג בישראל היווע לדבר בפשטות כזו ובחברות כנה אל העם.

אברהם שלום, רמת-גן

עולם לא-סגור

פנטסיה ההתחששות של עמנואל פרת מוכיחה לי ספיונידמיון מוחיים. כי בתוככי מאהשערים (העולם הזה 853) אפשר גם לאיש השומר הי צעיר לטייל אף כשכפיה מיקרוסקופית אינה נמצאת בכיסו. יכול הוא לשוטט בסבימטאות ה"ניטור" כמו בקיבוץ עין-החרוד ומותר לציון כי בתוככי מאהשערים נרים אנשים רבים נלוויי ראש, בעלי אותו אוף היוצני כמו בתכנס ה"ראשי. וגם ידועה העובדה כי עורך העולם הזה יוצר המערכת כבר התהלכו חושית בתוככי מאהשערים, בתוך המון סוער של אנשים חרדים ומפנינים נגד ניום הבנות — ואף אחד לא ננע בהם לרעה, על אף שהיה ידוע להם כי היום האיש העולם הזה.

אנשי המרכז של כתבה זו הוא הצילומים הנכמה מלה התחששות עתונאית מפרדנה ראשונה המתארת את הידיעה הנועזת — הראשונה כי היסטוריה, של עתונאי חופשי ומתקם — י"מקמה במאהשערים. פרט מנהוג כזה כאילו היה עתונאי נוצרי שהתחשף ועלה לרנ"ל למכה, או עתונאי מערבי שהצליח להסתכן אל תוך תוכו המגמלי. כי נבר כישוב, בכל תלכושתי ש"היא יכול להכנס למקוה זו מבלי שאיש יעצור בעדו — כמובן, כהשלום המי כניסה.

ואשר לשירי המתרחצים במקוה, יכול אני רק לאחל שיוחספו לכם מניוים חרשים לשבועותכם כשספר האנשים אשר שרו כבר במקוה מאהשערים מיום הקמתה. לא שירי-עצב, בעלי אוף דתי (אמסור) לפי דין תורה לאיש דתי לשיר או למלל מפילה כלשהו בעת היחוד ערום או נלווי-ראש) ולא שירי מנהל-יח"ח אלא שירים נרו עם מנוח...

תמונתו של הילד באותה רפורטזיה עוררה בי פסקות לאמיתות הרויח. האבסורדיות שבפירושו תמונה זו, שכאילו ילד זה (לא יותר מבן חמש) יודע כבר את ההנ"ך על בוריו, עוברת כבר כל נבול. מסופקני באם ישנם אנשים רבים יוצאי מאהשערים היודעים את ההנ"ך באופן מצטיין. אגב — הנני מכיר את הילד. הוא מצטיין דווקא בששנה ולא בתנ"ך.

ואילו הסבר לתמונה המתארת כביכול את העניו שבניטו אינו נכון בהחלט. האיש המהטט בפחי האשפה אינו אלא איש מסתורי אדום, הממחש ומרים מעל הארץ, ישמות" (כרעי ניר של ספרי קודש) ואף אוסף שרירי עתונים כערים ונוגזם, כמקנה שהאחריות העכרית הינו קודש ואסור להתנללה בחובות.

אמנם ישנם צללים רבים במהחש במאהשערים, בשטח הדתי והכללי, אולם תמונת ה"מעילות, הציונות, הנוות, הפשע והגניבות טרם השיגה אותה, והיא עתיו חבויה מכל זה.

דוד גליקמן, ירושלים

אין שכונה זו זוכה לעתונות טובה בדרך כלל. כך שיחסיית היתה התכבה בסדר. אולם אני הושב שטובה תופעה זו של מאהשערים מרבות אחרות כחיינו בארץ...

נרגל שראצר, תל-אביב

לדעתני, צריך הצלם שלכם לקבל פרס עבוד תמונות כאלו...

משה יממן, תל-אביב

ברנע הייחם צריכים כדי לתאר את החיים

אנשי זופת

בה בשעה שערפילי הקארייריזם, האנוכיות והאדישות מכסים את הארץ, עוד מאירים במקומות רבים האורות הבהירים של ההתמסרות, ההתנדבות והשרות לכלל. קבוצות ויחידים מואסים ברוח הזמן, משמ"שים בתייהם הפרטיים דוגמה ומופת לאחרים.

נאמן למטרתו החינוכית, רוצה העולם הזה להציג דוגמאות אישיות אלה במלוא יופין לעיני הקהל הרחב. לצורך זה דרוש לו שיתוף הפעולה של קוראיו, למען יצביעו על הגברים והנשים הראויים לכך, ידריכו את חוליות המערכת בחיפושיהן.

המערכת פונה כזה אל כל קוראיה לשלוח לה המלצות לסידרה זו, עם ציון השם והכתובת המלאים של איש-המופת המיועד, בתוספת תיאור קצר של מעשיו

סידרה זו תשמש מבוא לקראת מיבצע "העולם הזה" לבחירת

צבר 1954 צברית 1954

הצעיר והצעירה הזכאים הודות לאורח חייהם ושאפותיהם לשמש נציגים לנוער העברי כולו.

במאהשערים, לפרס דווקא תמונות כאלו? מנחם הפנר, ירושלים

נוער הזהב

קראתי בעיני את המאמר על החברות המאור ניות (העולם הזה 852) ושם ישנה פיסטה האר מרת שנועזי זה אינו מעניין בסוליסטיקה. רק פיסקה זו דיה כדי לצאת כחריפות נגד אותה חברה סאלונית. כי מי ינהל את המדינה אחרי שהרוד הוקו ילד?

ואשר לתנועת הנוער, בלי הבל של השתייכות מפלגתית, היו מחכות הן את חכריון לאהבת המולדת, מעסיקות אותם ונותנות להם להוציא את עורף מרגם... מי הם השועשים הצעירים? אלה הם ילדים עובדים שלא היה מי שיכונן את מרגם ואת מחשבתם למעשים קונסטרוקטיביים. זהו נוער ההולך בטל וחושב על השנת כסף בצורה הקלה ומנצל את כספו לעשיית חיים: הליכה לקולנוע (סרטים) לקוללים בדרך כלל) ע"י שון נקמית ממקתם. ממונעך היה יוצאים הפקידים המושחמם של ראצנו.

ואשר פגע לקיבוץ וראו עבדי-קורבים מהו איד ההורה מסתחררת מעל במעלה, מקפון ועד גדול. או תדעו מי יוצר היה עברי... בעת מיכה, מה תהיה תוכנתו של אותו נוער? יודע אני כי נערים אלה היו קורעים אותו לנורים על שאני מספקם בנאמנותם אבל נומה לי שהצדק אחי. כי עדיין לא הוכיחו את עצמם.

יוסף קלוה, קרוב גת

...איפשתם לקורא להכיר נוער הסריכלית זה. איתן שקנאי, חיפה

...חזרתי מפעולה יבמדרוך בחוזה-נוער) ונתן קלתי "בהם", לעיני חניכי פתחו בצורה כללית, כשליים עומרות הבנות שלהם, אשר לא רק ש"אינו ניתנות לפירסום בעתון, אלא שלא הייתי מאמין שכחורים מסוללים לנבל את פיהם בצורה נבנית כל כך. וזה לעיני חברותיהם ולעיני חניכי הצעירים.

א. ק., תל-אביב

...אגב — אצבעתיו של האקורדיוניסט היו עמוקות באקורדיון ולא כפרישה על פסנתר. כי כתוב:

פיה הופך לירה למיליון (ויותר) והעולם הזה אקורדיון לספנתר.

צפרורה דוריתן, תל-אביב

פיה כל בלונדית הופך לשחרחרות, עורך הלחוב — כל מיתר לתזמורת.

מכתב לאזהרים

את יחזקאל שששש (העולם הזה 852) יש לו פרונקציה כזו בשמים — מדוע היה זקוף ל" העולם הזה?

ירוחם אלחנני, טבריה

נגשר לעולם הבא

העולם הזה

השבועון המצוייר לאינפורמציה

פזמוני התקופה

כדי להתאים את הפזמונים המתהלכים ברחוב לרוח התקופה ולתת להם את מלוא ההשפעה החינוכית, החליט העולם הזה לערוך תחרות בין מיטב המשוררים הצעירים (עד גיל 70, ועד בכלל). והנה הפזמונים שזכו בתחרות:

פרס ראשון: זה הסוד שלי — זה הסוד שלי, זה הסוד שלי, כל הסוד שלי, יש לי משהו כזה.

כבר יהיה לי סכום יפה, אגיד: קיבלתי ירושה ובניתי וילה. ומכונת לי הדשה — מוכרות אובילה. זה הסוד שלי כל הסוד שלי, יש לי משהו כזה. מהר מבקרה-מדינה כבר יגיע בדרבה אז אעלה. פרס שני: פנקסה רוזה. יש לי פנקס אדום, אדום כמו גם פנקס כל חלום. חלום שיכון נוהג למחרת היום. יש לי פנקסה רוזה. לדין דן יש פנקס אחר, נתן לו טכסו פרזניירר. פתות אדום אך כחול יותר, לי יש פנקסה רוזה. פרס שלישי: אל תקח הכי. אל תקח הכי לכיס קצת משאיר נא גם לנים, ולא למס הנכנסה). אל תקח הכי בכלל. עוד משאיר קצת קאפיטל. מכל נתח פח פרנסה.

זהו השבוע השלישי בו מופיעה המהדורה האידית של העולם הזה, וועלשטיפניגל, אם להאמיץ לדו"חיים המוקדמים של אנשי ההפצה, הרי כבר בגליונו הראשון הגיעה לידורה זו להישג רציני, עולה מאז סכולם ההצלחה בהתמדה בטוחה.

אלם בנתיים מוכיחים כמה מכתבים רציניים שהגיעו אלי מאת חבריך, קוראי העולם הזה, שלא כל הקוראים העבריים מסכימים לצעד זה. לדעת אחדים, יש בו משום בגידה בעקרונות העולם הזה, בגידה בעצמנו.

עם קוראים אלה ברצוני להתווכח. לא איכפת לי כלל מה חושבים וכותבים עלינו כתלבי הדור ומלחכי הפינכה של כל שאר המפלגות, הרואים בוועלשטיפניגל חזירה בלתי הגונה לשטח צייד פרטי שלהן. אולם עז רצוני שאתה תבין, תצדיק ותחייב את החלטתנו — לשכנע אותך או להשתכנע על-ידיך.

לא אכזיש לרגע שישנו גם שיקול מסחרי בהוצאת העתון באידית. אולם איני מסכים לגימט דברו של דב בן-אברהם, ה"ד. 73, רמת-גן, הכותב: "הייתי מבין אולי כל עתון אחר בארץ (ש)היה עושה את הצעד הזה... אולם אתם, מה (גרם להחלטתכם) חוץ מהאינטרס להגדיל את כיסכם מהכנסות העתון החדש? דחילק — גם אתם, "מתקדמים" לפי רוח הזמן?" נפגעת עמוק מרמו זה. אני רואה לפני בכל שעות היום את חברי במערכת זו, העובדים מ"16 עד 12 שעות ביממה, לרוב שבעה ימים בשבוע, במשכורות ועומות (הנפולות בהרבה מאלה של כתבלי הדור). שאחדים מהם כבר נפצעו בתפקיד וכולם כפופים בכל רגע להוראות" קבע בטחוניות חמורות. עבודתם אינה לא קלה, לא בטוחה, לא מכניסה, לא "ברוח הזמן", ההכנסות לא "יגדילו את כיסכם".

אולם יש ויש צד מסחרי, והוא: ליצור בסיס כלכלי מוצק להעולם הזה, לחסן אותו חיסון מוחלט מפני כל התקפת-נגד של מנגנוני-המפלגות, להבטיח את עצמאותו המוחלטת לא למחר ולמחרתיים, אלא לשנים רבות. אם אתה מאמין כי העולם הזה ממלא שליחות חיובית, חשובה, אולי חיונית — הרי חייב אתה לתת משקל לגימק זה.

אולם לא היה עולה על דעתנו אף לרגע להפוך את האמצעי למטרה בפני עצמה, לקנות בסיס כלכלי להעולם הזה במחיר בגידה בעקרונות. וכאן מרכז הויכות, ודומני שלא כל הכותבים חושבים על נושא זה באופן צלול והגיוני.

אנחנו הבאנו לארץ למעלה מהצמי מיליון יהודים מארצות הפורה, ואנו מקחים להביא עוד מלבד כל זעירה של כנענים הצדקנו כולנו מיבצע עצום זה. אותם מחברי, ששיתפו איתי פעולה עוד לפני מלחמת-העצמאות בהוצאת כתב-העת במאבק, דרשו ולחמו למען עליה זו, חרף כל מאמצי מלחכי-הפינכה להדביק עלינו תו "כנעני" — לא ראינו כל סתירה בין חיוב עליה יהודית רבנית ובין אהבתנו כי כאן, בארץ, נוצרת תרבות חדשה, הכרה לאומית חדשה, שונה מרוח הפזורה. הליפת, הבינונו שהדבר מטיל עלינו חובות כבדים.

השאלה הגדולה היא: כיצד אפשר להנחיל את הרוח הישראלית החדשה, את דרכי-ההרגשה ודרכי-המחשבה של נוער עברי, להמונים תלושים אלה? כיצד אפשר לגבש כאן עם חדש, מלוכד, חזיר תרבותו החדשה — שהיה בלעדי זה יהיה לה הישוב הזה אבק" אדם שיתפור לכל עבר לפני התקפה מן החוץ?

כותב לי אחד הקוראים החותקים ביותר, נתן גרינבאום, מרחוב בן-יהודה 96, תל-אביב: "אם בני ארצות הפזורה רוצים לשמוע על המהחש בארץ — לימדו עברית... לכל עם שפה משלו — וזכותנו היא לדרוש ולתבוע בתוקף שבני-עמנו בגולה למדוה".

זה קל למר, אבל זה לא כל כך מציאותי. דומני שבני הארץ, שאלוהים נתן להם שפתאם עברית, אינם יודעים כלל להעריך כול מה תמנה הדרת זו. אולם אדם מבוגר רגיל, העובר את התליך ההיגיה — אולי התהליך המכאיב ביותר שאדם יכול בכלל לעברו — אינו יכול ללמוד את השפה החדשה במידה מספקת אלא בתהליך מכאיב של שנים רבות, על אף המאמצים המצויינים של האולפנים למיניהם. זו אמת, זו המציאות.

אם כן — הברירה לפנינו: או לבודד אדם זה לחלוטין משך שנים אלה, שנותיו הראשונות בארץ החדשה, השנים בו מתעצבת ומתבשלת מעשה עמדתו אל הארץ וחובותיה, לנתק אותו בכלל מן הישוב כדי להענישו על אי-ידיעת שפה — או לתת לו אפשרות לקחת חלק בחיי הארץ בשפת-אמו שלו. הדרך הראשונה מוכירה את האימרה הנגלית אודות האדם החותך את אפי של עצמו כדי להרגיז את פניו. אנחנו מענישים את העולה החדש. אולם אנו מענישים קודם כל את הגוף הלאומי שלנו, בו נשאר העולה הזה כחומר זר, מגרה ומסוכן.

אם אתה מקבל דרך מחשבה זו — אני מציע לך להרהר היטב לפני שתדחה אותה — מודקרת מיד שאלה שגיה, לא פחות חשובה: אם כן עתונים לועזיים, איזה עתונים לועזיים? עתון לועזי יכול לטפח במתכוון את תרבות השפה בה הוא מופיע, לשמש מרכז להמשכת תרבות זו בארץ. להמיר את קוראיו וגד המדינה ותרבותה, לתרום אותם למרכבות של מפלגות רקבות וסכסכניות. דומני שרבים מבין העתונים הלועזיים המופיעים כרגע בארץ מתאימים לתיאור זה.

המהדורה האידית של העולם הזה, וכל מהדורה אחרת, תהיה ההיפך הגמור מזה: מטרתה תהיה אחת: להנחיל לקורא את דרכי המחשבה של הארץ, את תרבותה, את סגנונה. איני אומר זאת בעלמא, כפראזה. עוד נוסף לדבר על הדבר כשתגבשנה סופית ותוכנית המערכת האידית — שהיא כולה מורכבת מאנשים בעלי עבר במלחמת השיחרור — ואני מקוה שכאן תהיה גישה מהפכנית חדשה לחנוך העולה החדש, לשיבוץ בחיי הארץ, ללימוד השפה העברית.

אולם מעבר לכל אלה, מודקפת המטרה האמיתית. יהדות הגולה. שנות גמורה היא להניח כי לימוד השפה העברית בגולה יכולה לשאת פרי בממלךם נרחבים. אל הפזורה יש לדבר בשפתה — אל לא לדבר כלל.

21/6/52